

ku.remissvar@regeringskansliet.se
ku.md@regeringskansliet.se

Remissvar: Forum för levande historias framtida inriktning, dnr Ku2022/00436

Linköpings universitet (LiU) har beretts tillfälle att yttra sig över Kulturdepartementet, enheten för medier och demokratis promemoria Forum för levande historias framtida inriktning (Ku2021:A) och lämnar följande synpunkter.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har LiU följande synpunkter på remissen:

Utredningen analyserar konsekvenserna för Forum för levande historia av inrättandet av Sverige museum om Förintelsen. I kapitel 4 lämnas en rad förslag, vilka kommenteras nedan. Linköpings universitets viktigaste förslag rör samarbetet mellan Forum för levande historia och Sveriges museum om Förintelsen.

Tillkomsten av Sveriges museum om Förintelsen har stora potentiella konsekvenser för Forum för levande historia eftersom det nya muséets uppdrag på ett tydligt sätt överlappar med en central del av det uppdrag som Forum för levande historia har idag. Det hade därför varit önskvärt med att organisationen för Forum för levande historia hade beaktats i betänkandet. Denna fråga ingår dock inte i utredningens direktiv och ställs inte heller av utredaren.

Utredningen anser att Forum för levande historia fyller en viktig funktion avseende att arbeta demokratifrämjande med utgångspunkt i lärdomar från Förintelsen. Utredningen anser vidare att Forum för levande historia fortsatt ska arbeta för att främja grundläggande demokratiska värden utifrån kunskaper om Förintelsen, kommunistiska regimers och andra brott mot mänskligheten i historien, samt öka och fördjupa kunskaperna om antisemitism, antiziganism, rasism och intolerans. Utredningen anser även att regeringen bör överväga att ge Forum för levande historia en permanent uppgift att öka och sprida kunskap om historiska skeenden som påverkat de nationella minoriteterna i Sverige.

Linköpings universitet instämmer med ovanstående bedömningar och förslag. Det sistnämnda är ett väsentligt tillägg till det nuvarande uppdraget för Forum för

levande historia. En kritik som ibland har riktats mot Forum för levande historia är att myndighetens inriktning mot Förintelsen (och även mot kommunistiska regimers illdåd) tagit bort fokus från mörka nyanser i Sveriges egen historia. Att explicit skriva fram de nationella minoriteterna i uppdraget till Forum för levande historia skulle vara ett sätt att göra den svenska historien lite mindre svart-vit och att aktivt ställa moraliska frågor till vårt eget förflutna. Det ligger i linje med den starkare uppmärksamhet som de nationella minoriteterna på senare år har fått i styrdokumentet för den svenska skolan. Härigenom skulle Forum för levande historia fortsatt utgöra en viktig resurs för skolan, inte minst eftersom fortbildningsbehovet i relation till nationella minoriteter sannolikt är större idag än fortbildningsbehovet i relation till Förintelsen, som ju haft en central plats i skolans kursplaner i mer än tjugo år.

En väsentlig bedömning som görs i utredningen (s. 69) är att myndigheterna Forum för levande historia och Sveriges museum om Förintelsen behöver samverka och fungera som samarbetspartner. Däremot anser utredningen att samverkan inte behöver formaliseras. Linköpings universitet instämmer i den förstnämnda slutsatsen men ställer sig tveksamt till den senare. Det är uppenbart att de båda myndigheterna måste förhålla sig till varandra (vilket också är ett skäl till att Linköpings universitet skulle ha önskat en mer ingående analys av organisationsfrågan för myndigheten). Ett formaliserat uppdrag att samarbeta skulle troligen få viktiga och positiva konsekvenser. Det gäller inte bara den aktuella överföringen av samlingar från Forum för levande historia till Sverige museum om Förintelsen, utan inte minst framtida sådana överföringar och lån. De två myndigheterna behöver troligen samarbeta kring etiska frågor som rör katalogisering och hur samlingar ska göras tillgängliga för forskare, studenter och allmänhet. Museipedagogisk och historiedidaktisk kompetens behövs vid båda myndigheterna; det är ju även ett viktigt argument för utredningen som önskar att Forum för levande historia ska stärka sin utbildningsvetenskapliga kompetens (s. 70). Ett formaliserat samarbete skulle sannolikt bidra till både en effektivare samverkan om praktiska frågor och större genomskinlighet avseende moraliskt laddade frågor där båda myndigheterna är beroende av genomskinlighet för att behålla sin trovärdighet i omvärldens ögon.

Handläggningen av beslutet

Beslut om detta yttrande har fattats av forskningsdirektören Per Dannetun efter föredragning av biträdande professorn David Ludvigsson.